

Слєпцов О. С.¹, Меженна Н. Ю.², Богданов В. А.³, Ушаков Г. Н.⁴

¹доктор архітектури, професор кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування,
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

sliptsov.os@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0001-5441-5453

²кандидат архітектури, доцент кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування,
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ
mezhenna.niu@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0003-0611-9144

³доцент кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування,
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ
bogdanov.va@knuba.edu.ua
orcid.org/0009-0005-6247-2411

⁴кандидат архітектури, доцент кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування,
Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ
ushakov.gn@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0002-3459-9723

ІНТЕГРАЦІЯ ТРАДИЦІЙ ТА ІННОВАЦІЙ В АРХІТЕКТУРНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД КАФЕДРИ ОСНОВ АРХІТЕКТУРИ ТА АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ КНУБА

© Слєпцов О. С., Меженна Н. Ю., Богданов В. А., Ушаков Г. Н., 2025

<https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.34.6-17/>

Анотація: У статті висвітлено особливості інтеграції класичних та сучасних підходів у навчальному процесі на кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування. Описано методологію навчання, що поєднує традиційні техніки (креслення ордерів, відмивка, макетування) з актуальними архітектурними тенденціями та авторськими рішеннями. Особливу увагу приділено поверненню до етапу "чорнового" або "ескізного" макетування як ключового пошукового інструменту. Розглянуто проектну діяльність студентів другого курсу, зокрема розробку малих архітектурних форм (МАФ) у громадських просторах з розширеними та ускладненими завданнями, що стимулює творчість та конкуренцію. Підкреслено важливість практичного досвіду через екскурсії та інтеграцію навчального процесу з реальними проектними етапами. Представлено найкращі студентські роботи, присвячені створенню громадських просторів, з акцентом на екологічні та національні мотиви, що є актуальним для сучасної України.

Ключові слова: Архітектурна освіта, класична архітектура, сучасні архітектурні тенденції, макетування, малі архітектурні форми (МАФ), архітектурне проєктування, студентські проєкти, навчальний процес, творчість, громадські простори, КНУБА.

Вступ. Кафедра Основ архітектури та архітектурного проєктування базує навчання на розумній інтеграції сучасних архітектурних тенденцій у класичну архітектурну освіту. Серед основних особливостей методики навчання на кафедрі під керівництвом професора О.С. Слєпцова – саме тягливість навчального процесу від його основ, базові методики надання інформації та традиційні методи її подання (креслення ордерів, класична техніка відмивки, побудова пам'ятки архітектури у

перспективі різними способами, обміри пам'ятки архітектури) і є базою для архітектурного проєктування на 1 курсі. Але вже з 2 курсу студенти активно долучаються до сучасних архітектурних тенденцій, застосовують у своїх курсових проєктах як традиційні стилі, так і сучасну стилістику та технології, активно пропонують авторські вирішення. Тобто проєкти виконуються у традиційній «ручній» графіці, техніки варіюються у залежності від побажань та вмінь студента, обраної тематики та стилістичного рішення. Також можливим є використання комп'ютерної графіки, але як додаткового елементу, що збагачує сприйняття ідеї. Такі додаткові роботи виконуються за бажанням студента і не є обов'язковими. Також у цьому навчальному році був запроваджений, вірніше повернутий з класичного навчання та, нажаль, втрачений, етап «чорнового» або «ескізного» макету (рис. 1, 2). Такий етап є пошуковим, дає можливість зрозуміти студенту і викладачу об'ємно-просторову форму майбутнього об'єкту. На нашу думку, комп'ютерна модель ні у якому разі не замінює етап макетування як пошуку архітектурного образу. Використання макетування для найкращого виявлення об'ємної форми саме у макеті має місце майже у всіх вищих навчальних закладах Європи, є основою класичного академічного навчання архітекторів. Ми до нього повернулись і це надало найкращі результати.

Рис. 1. Ескізний макет.

Студентка гр. АРХ-23-4Б Сєжченко К.М.

Рис. 2. Ескізний макет.

Студентка гр. АРХ-23-4Б Демченко М.І.

Виклад основного матеріалу. Першим проєктом другого курсу є проєкт МАФ – малої архітектурної форми. Тобто розробляється елемент архітектури для громадського простору, сама мала архітектурна форма та ландшафтне рішення навколо з певними функціональними зонами. Ці зони відповідають завданню та вирішенні у певній архітектурній стилістиці, яка відповідає загальному рішенню проєкту. Для зацікавлення та розширення світогляду студентів 2 курсу на кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування було прийняте рішення розширити класичне завдання на проєктування: у групі А розробляють проєкт альтанки з мангалом на конкретній реальній ділянці (рис.6), у групі Б – зупинку громадського транспорту на ділянці, що запропонує студент. Таке рішення про розширення, деяке ускладнення завдання також є позитивним для навчального процесу, оскільки студенти обох груп слухають захисти, обмінюються інформацією, що надає процесу навчання життя та долі конкурентності. Це дає більшу різноманітність робіт та зацікавленість процесом авторського проєктування.

Цей проєкт з елементами громадського простору дає своєрідний напрям для подальшої творчості, закладає основу розуміння загального процесу архітектурного проєктування оскільки є першим у низці хоч і навчальних, але творчих, авторських проєктних робіт. Саме тут закладаються основи розуміння послідовності творчого процесу від народження ідеї, інсайту – до втілення цієї ідеї як реальної споруди, варіативності подачі її на кресленнях і у макеті. Студенти вчаться також приділяти увагу матеріалам, які вони впроваджують, конструктивним рішенням, грамотності зображень на розрізах, розробці деталей. Тобто приходить розуміння, що архітектурна ідея потребує ретельної проробки та грамотних рішень.

Перевагою кафедри є, крім суто професійного навчання архітектурній грамотності, – максимальне зацікавлення студентів навчальним процесом, спеціальністю загалом від історії архітектури, філософії, знайомства із світовими шедеврами, що можуть бути своєрідними аналогами для їх вирішень, демонстрація сучасних технологій. Кафедра також намагається робити ознайомчі

експурсії як на конкретні ділянки для проєктування, так і за різноманітними тематиками, зокрема на деякі виробництва (рис. 3, 4, 5). Це робить навчальний процес живим, виводить його з аудиторії та показує на практиці проблеми та принади майбутньої спеціальності. Професор О.С.Слєпцов разом з викладачами кафедри створили серію методичних монографій, яка присвячена видатним діячам кафедри, її історії; опубліковані найкращі об'єкти архітектури, дизайну, реконструкції. Така тягливість поколінь, викладання справжніми майстрами надихає студентів на свої, вже авторські сміливі рішення.

Рис. 3. Екскурсія на виробництво ТМ «Золотий Мандарин». Фото: Косарев Ф.І.

Рис. 4. Відео «В пошуках мрії».

Рис. 5. Відео «Сакральність знань».

Проектні роботи, їх послідовність наближена до реального спілкування з замовником. Такий підхід забезпечує адаптацію майбутнього архітектора до сучасного життя, коли спочатку розробляються різноманітні варіанти вирішення – у нас – клаузура, 3 варіанти. Одночасно у групі відбувається семінар, де викладачі із студентами розбирають завдання, знайомляться з нормативною базою, опановують функціональні зони та їх варіативність. Студент готується до семінару, виконуючи реферат, де потрібно проробити тему та знайти графічні і теоретичні відповіді на питання, реферат ілюструється аналогами та референсами за обраною темою та стилістикою. Якщо проводити аналогію із справжніми проектними процесами, то наступний етап: замовник обирає певний варіант або їх компіляцію – у навчальному процесі – поради викладачів. Далі триває процес розробки обраного варіанту, доведення ідеї до найкращого результату – ескізний проект. Варіант цього рішення надається на чорновому ескізному макеті, відбувається корегування ідеї, пропорцій та ін. Після цього проект викреслюється на дошках, доповнюється показовим чистовим макетом, зробленим з усією ретельністю. Кожний етап оцінюється викладачами. Ці оцінки впливають на остаточне оцінювання проекту. Завершенням проектного процесу є виставка проектів груп А та Б одночасно, доповіді авторів та запитання до авторських проектних рішень. Це також є складовою процесу, коли архітектор доповідає ідею свого проекту замовнику або колегам, на конкурсі або на містобудівній раді.

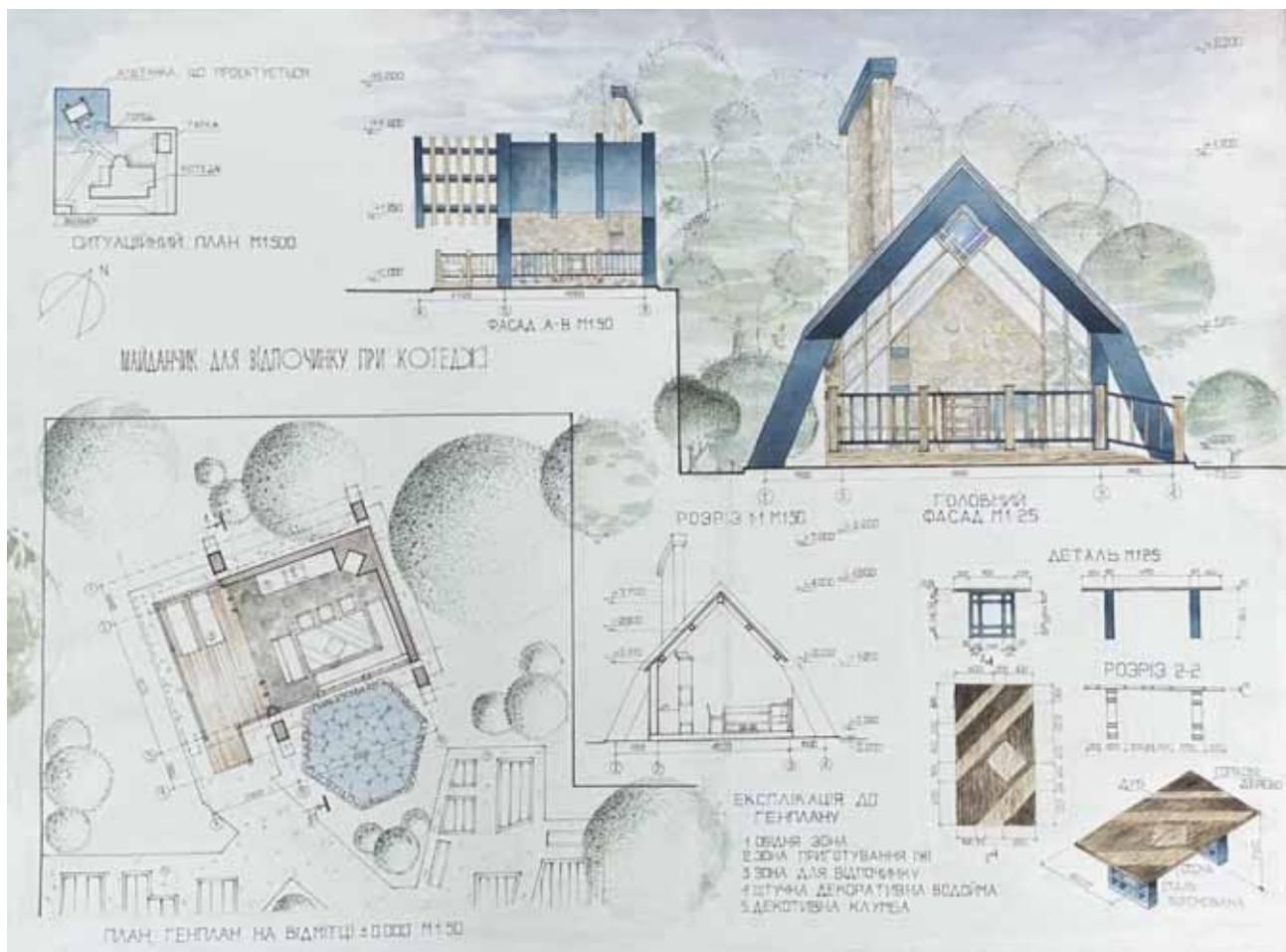

Рис. 6. Майданчик відпочинку при котеджі. Студентка гр. APX-23-4A Плотник Н.Р.

У цьому році ми стали свідками низки ювілеїв:

- 95 років від заснування КНУБА,
- 60 років нашій кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування,
- 80 років Українській академії архітектури.

Психологічна складова є дуже важливою у викладанні, тому завідувач кафедри, Президент Української академії архітектури, Народний архітектор України, доктор архітектури, професор, лауреат Державної премії Олег Семенович Слєпцов намагається максимально зацікавлювати та заохочувати студентів. Це дійсно сприяє здоровій конкуренції, бажанню бути найкращими, зацікавлює до громадських заходів.

Святкування 80-річчя Української академії архітектури відбулося у Національному заповіднику «Софія Київська», де в самому Храмі відбувся святковий концерт та нагородження, а у Будинку Митрополита була представлена масштабна виставка творчих робіт членів Академії.

Найкращі роботи студентів 2 курсу також були представлені на цьому заході (рис. 7). Вирішення громадських просторів у сучасних містах, їх нове бачення у сучасних реаліях, додавання екологічних складових, національних мотивів – основні тенденції, що прослідковуються у пропозиціях реновації міст, реконструкції територій громад, що постраждали від воєнних дій. Також такі проєкти є актуальними і для усіх міст України. Наші студенти 2 курсу також брали участь у святковій виставці та отримали відзнаки Академії за вирішення малих архітектурних форм у громадських просторах.

Рис. 7. Учасники студентської виставки з керівником Богдановим В.А. Фото: Косарев Ф.І.

Особливо відзначаємо наступні проекти студентів кафедри 2 курсу навчання, які були представлені на ювілейній виставці Української академії архітектури (рис. 8 – 13).

Сухолецька Євгенія, АРХ-23-4Б. Зупинка громадського транспорту.

Проект представляє концептуальну зупинку громадського транспорту, виконану в параметричному стилі. Форма даху та стін розроблена за принципами параметричного дизайну, що дозволяє створити плавні криві й унікальні форми, гармонійно інтегровані в навколишнє середовище. Комбінація скла, металу та дерев'яних панелей надає споруді сучасного вигляду та забезпечує довговічність. Зупинка включає зону очікування у вигляді кав'ярні, захист від опадів і вітру, а також інтегровані елементи для міського озеленення. Дизайн поєднує плавні, органічні форми, створюючи сучасний і функціональний простір для користувачів.

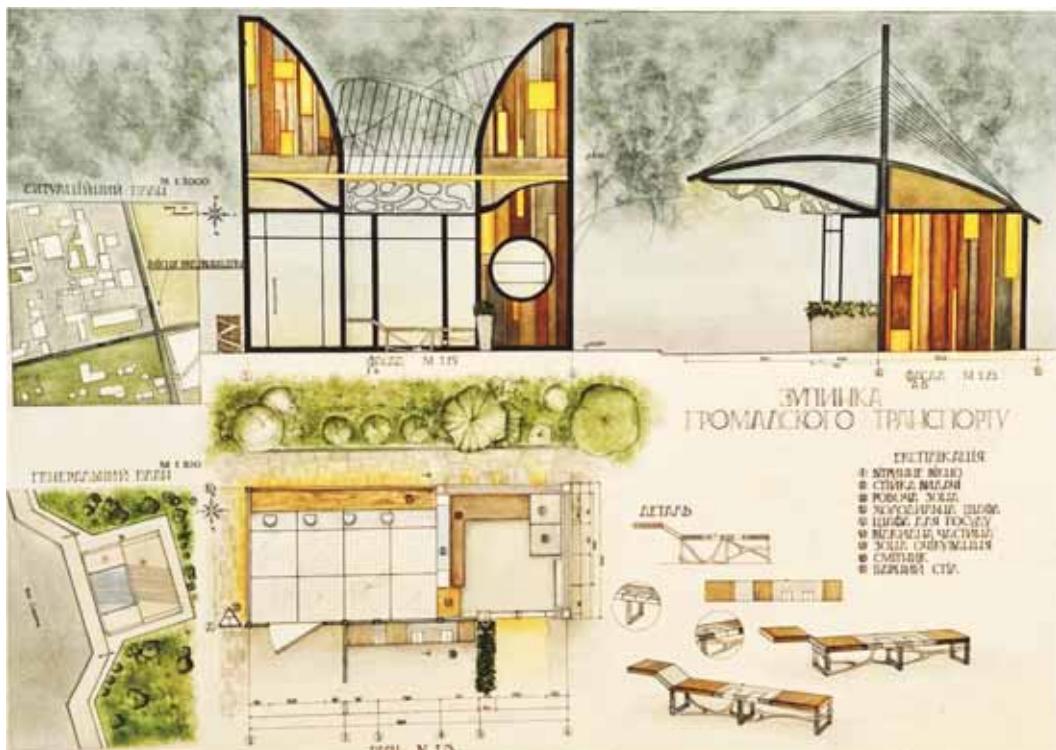

Рис. 8. Проект студентки гр.АРХ-23-4Б Сухолецької Є.Р.

Ярмішко Єлізавета, Арх-23-4А. Майданчик відпочинку.

Ідея полягала в першу чергу в органіції матеріалів для проекту, перенесення людини ніби в азіатську естетику. Навіть дах планувався повністю з бамбуку (стеблина бамбуку перерізалася навпіл та частини викладалися під виглядом шиферу). Майданчик ідеально підійшов би для котеджу в азіатському стилі.

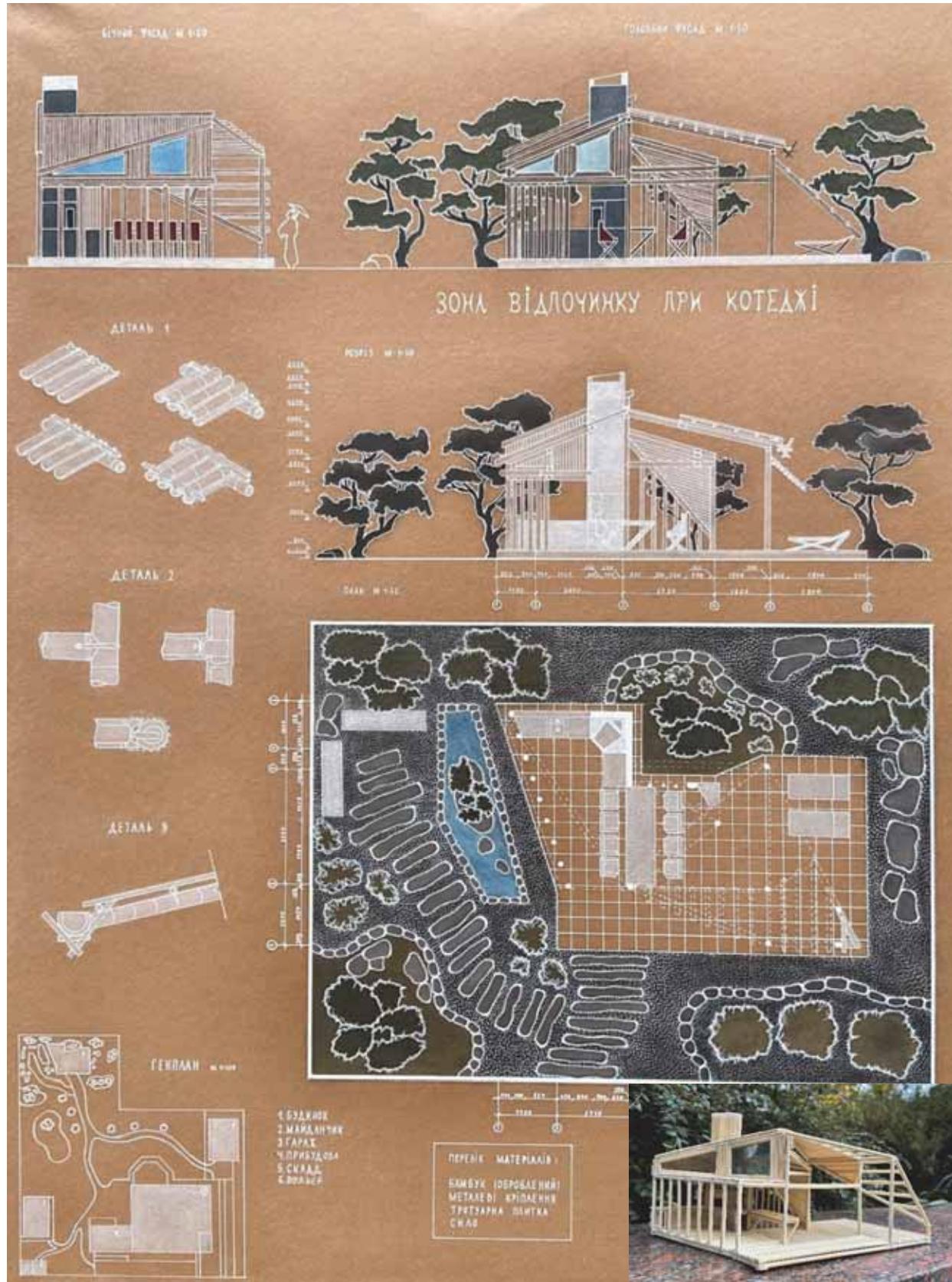

Рис. 9. Проект студентки гр.АРХ-23-4А Ярмішко Є.А.

Ківа Віра, ст. гр. АРХ-23-4Б. Зупинка громадського транспорту.

Створюючи проект зупинки, студентка надихнулася архітектурою кінотеатру «Жовтень», що знаходитьсь навпроти.

Поєднання округлих та прямокутних форм, кольорова гама та легкий металевий декор створюють певну гармонію з історичним середовищем, місцевою зеленою зоною.

Рис. 10. Проект студентки гр.АРХ-23-4Б Ківи В.К.

Павловська Дарія, Арх-23-4А. Майданчик для відпочинку при котеджі.

Ідея проєкту майданчику для відпочинку при котеджі полягає у раціональному використанні декоративної частини та функціональної зони. Особливістю даного майданчику для відпочинку є пергола у формі орнаменту. Далі ідуть зона для приготування їжі та обідня зона, розділені місцем для проходу до штучної декоративної водойми.

Рис. 11. Проєкт студентки гр.АРХ-23-4А Павловської Д.А.

Чорноусько Поліна, АРХ-23-4Б. Зупинка громадського транспорту.

Концепція відкритої зупинки, в параметричному стилі. Розташовується на в'їзді до Києва, оточена великою кількістю озеленення. Особливість – фотоелектричні панелі на фасаді, що акумулюють електроенергію і підживлюють роботу експрес-кафе на території зупинки.

Рис. 12. Проект студентки гр.АРХ-23-4Б Черноусько П.В.

Крамар Юлія, АРХ-23-4Б. Зупинка громадського транспорту.

Рис. 13. Проект студентки гр.АРХ-23-4Б Крамар Ю.М.

Висновки. Кафедра Основ архітектури та архітектурного проєктування доводить ефективність інтеграції процесів: успішно поєднує класичні основи архітектурної освіти з сучасними тенденціями, забезпечуючи студентам міцну базу та можливість для творчої самореалізації. Наголошується на важливості об'ємного макетування; повернення до практики «чорнового» (ескізного) макетування значно покращило процес пошуку архітектурного образу та об'ємно-просторової форми, підкреслюючи його перевагу над комп'ютерним моделюванням на початкових етапах проєктування.

Основними задачами викладання є стимулювання творчості та практичних навичок. Цьому сприяє розширення та ускладнення завдань (наприклад, для проєктування малих архітектурних форм для громадських просторів), що надає розвитку авторського мислення, зацікавленості студентів та формуванню практичних навичок, необхідних для роботи з реальними проєктами та замовниками. Також важливим є комплексний підхід до навчання. Завдяки інтеграції теоретичних знань, практичних завдань, ознайомчих екскурсій, семінарів та психологічній підтримці, навчальний процес на кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування є живим, багатогранним та максимально орієнтованим на підготовку кваліфікованих архітекторів.

Загалом можна говорити про актуальність як тематик, так і конкретних рішень. Проєкти другого курсу, що стосуються архітектури громадських просторів, демонструють високий рівень студентських робіт та їхню актуальність для сучасних викликів, зокрема у контексті реновації міст та реконструкції постраждалих територій.

Бібліографія

1. Архітектурний вісник КНУБА: 60 років кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування КНУБА / Під наук. ред. голов. ред. О.С.Слєпцова, заступ.: Г.Н. Ушаков, М.К.Яковенко. – К.: КНУБА, 2025. – Спецвип. 32. – 420 с.
2. Зиміна С.Б., Ушаков Г.Н., Меженна Н.Ю., 2008. Проект майданчика відпочинку при котеджі: Методичні вказівки до виконання курсового проєкту, КНУБА, Київ. – 24 с.
3. Зиміна С.Б., 2018. Стилі інтер'єру: Навч. посіб. – К.: Довіра, – 360 с.
4. Безродний П.П., 2024. Архітектурний енциклопедичний словник / За ред. О.С. Слєпцова. Українська академія архітектури. 3-е вид., – А+С, Креативна агенція «Артіль». – 328 с.
5. Слєпцов О.С., 2014. Архітектурне проєктування і реконструкція православних храмів: Підручник для ВНЗ. К.: А+С, – 272 с.
6. Слєпцов О.С, 2018, Реконструкція громадських будівель і комплексів / Підручник для студентів навчальних закладів, які навчаються за напрямом підготовки «Архітектура», Видавничий дім А+С, Київ. – 272 с.
7. Слєпцов О.С., Кумейко М.К., 2016. Клара Демура: архітектор-педагог. Київ. нац. ун-т створительства та архітектури; кафедра Основ архит. та архит. проєктування; Научно-проектн. архит. бюро ЛІЦЕНЗиАРХ. – К., – 200 с.
8. Якубовський В.Б., Якубовський І.В., Кайдановська О.О., 2020. Основи проєктування садибного житла: навч. посібник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, – 228 с.

Oleg Sleptsov ¹, Nataliia Mezhenna ², Valeriy Bogdanov ³, Glib Ushakov ⁴

¹Doctor of architecture, professor of Department of Architecture Fundamentals
and Architectural Design KNUCA
sliptsov.os@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0001-5441-5453

² Ph.D. (Architecture), Associate Professor (Docent) of Department of Architecture Fundamentals
and Architectural Design KNUCA
mezhenia.niu@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0003-0611-9144

³ Associate Professor (Docent) of Department of Architecture Fundamentals
and Architectural Design KNUCA
bogdanov.va@knuba.edu.ua
orcid.org/0009-0005-6247-2411

⁴ Ph.D. (Architecture), Associate Professor (Docent) of Department of Architecture Fundamentals
and Architectural Design KNUCA
ushakov.gn@knuba.edu.ua
orcid.org/0000-0002-3459-9723

INTEGRATION OF TRADITIONS AND INNOVATIONS IN ARCHITECTURAL EDUCATION: THE EXPERIENCE OF THE DEPARTMENT OF ARCHITECTURE FUNDAMENTALS AND ARCHITECTURAL DESIGN OF KNUCA

© Sleptsov O.S., Mezhenna N.Y., Bogdanov V.A., Ushakov G.N., 2025

Abstract: This article highlights the specifics of integrating classical and modern approaches in the educational process at the Department of Architecture Fundamentals and Architectural Design. It describes a teaching methodology that combines traditional techniques (order drawing, wash rendering, model making) with current architectural trends and authorial solutions. Special attention is given to the reintroduction of the "rough" or "sketch" model stage as a key exploratory tool. The article reviews the project activities of second-year students, particularly the development of small architectural forms (SAFs) with expanded and more complex tasks, which stimulates creativity and competition. The importance of practical experience through excursions and the integration of the educational process with real project stages is emphasized. The best student works, dedicated to the creation of public spaces with an emphasis on ecological and national motifs, are presented, underscoring their relevance for contemporary Ukraine.

Keywords: Architectural education, classical architecture, contemporary architectural trends, model making, small architectural forms (SAFs), architectural design, student projects, educational process, creativity, public spaces, KNUCA.